

Förord

Jag fastnar för blickarna. Tångsnärtornas oroliga plirande inne i skrevan. Flundrans gulliga, smått korkade uppsyn. Blågyltans lysande guldgröna ögonskugga runt de skimrande pupillerna. Kräftans karska stirrande, bläckfiskens svartögda vishet. Och så alla de andra; troskyldiga, nyfikna, avvisande, mystiskt befransade; istadigt möter de alla kamerans blick.

Det är inte så vi brukar se fiskar. I nittionio fall av hundra är blickarna för länge sedan släckta. De ligger på is i fiskdisken, vi diskuterar priset, smaken och färskheten utan att ägna en sekund åt att tänka på fiskarnas olika beteenden, karaktärer eller livscyklar. När jag var på Universeum i Göteborg för ett par år sedan hörde jag en pappa lära sin son som var fascinerad av en lax som kämpade mot strömmen i akvariet: ”Mmm, den där är jättegod!”. Inte ett ord om laxens makalösa vandringar, hur de kan hoppa uppför vattenfall för att återvända till sin födelseplats för att leka – barnet skulle lära sig att äta fisk. Punkt slut.

Det är mycket lång väg kvar innan vi börjar se havets djur som intressanta, komplexa kännande varelser som borde omfattas av åtminstone samma lagliga skydd som djuren på landbacken. Men Tobias Dahlins inkännande bilder från Västerhavet tar oss en bit på vägen. Och det behövs sannerligen. Efter drygt sju år i kampen om en bättre havsmiljö vet jag nu att kunskap aldrig räcker hela vägen. De flesta vet redan hur illa det står till med våra hav – hur övergödningen och de döda bottenarna breder ut sig, hur vi smutsat ner och fiskat ut, och att klimatförändringarna bidrar med ytterligare allvarlig stress.

Men om vi inte känner något för havet, så kan vi uppenbarligen släppa det lika snabbt som vi lärt oss det. Jag tror att Aldo Leopold, den klassiske amerikanske miljökampen, uttryckte det alldeles korrekt i sin tes om människans förmåga till etiskt handlande: ”Vi kan endast vara etiska i relation till något vi kan se, känna, förstå, älska eller på annat sätt tro på”.

Därför pockar till synes viktigare saker på landbacken alltid på uppmärksamheten. Ekonomisk kris och arbetslöshet tycks alltid, alltid viktigare än en okänd massaker på havskattungar bortom våra ögon, eller ett hav som sakta men säkert dör under ytan. Därför tillåts fullkomliga galenskaper i haven som att man suger sand på unika, otrålade uppväxtområden i Öresund för att använda till motorvägsbyggen – utan att samordning mellan danska och svenska myndigheter ens skett. Därför tillåts jordbruket fortsätta släppa ut gödande ämnen som kväver bottenarna. Därför har i årtionden ett systematiskt överfiske av våra hav tillåtits, och hundratusentals ton av fiskar och andra levande marina organismer varje år dumpats tillbaka i havet döda – till ingen som helst nytta. Bara för att det har varit tillåtet. Rentav praktiskt. Men framför allt för att det pågått bortom vårt synfält; där nästan ingen, utom en undervattensfotograf som Tobias Dahlin, kan observera och dokumentera vad som sker.

Men jag tror idag trots allt att det finns hopp. Opinionsen i

Europa, och världen har sakta men säkert börjat vakna. Fler och fler känner starkare och starkare för haven, och miljoner människor har exempelvis höjt sina röster under åren 2009-2014 då EU har reformerat sin legendariskt destruktiva fiskeripolitik till något väsentligt bättre. Genom en massiv insats från miljöorganisationer, engagerade medborgare och journalister och andra som bryr sig om planetens framtid har vi nu – och jag har som EU-parlamentariker för de Gröna varit en aktiv del i detta – lyckats förhandla fram en ny politik som förbjuder överfiske, dumpning av fisk, och som ställer nya, mycket högre krav på EU:s gigantiska trålare över hela världshaven.

För mig har denna process gett mig ett stort hopp om att det faktiskt går att förändra med politik; med lagstiftning! Och jag har inte gett upp tron på att vi också ska kunna komma överens om tvingande regler som räddar även klimatet, för vår egen överlevnads skull. Men då måste vi alla passionerat sprida kunskap om vad vi håller på att förlora – all skönhet, all rikedom – och förmedla medkänslan med djuren, och våra kommande generationer, liksom vreden och kampviljan. Först då är förändring möjlig – det är jag övertygad om!

Tänk sen om vi kunde följa med Tobias ner i Västerhavet, hitta tångsnärtorna som ser så lustigt förskräckta ut, och ge dem nyheten:

”Det finns några däruppe ovanför vattenytan som inte vill er ont. Vi jobbar på det. Håll ut!”

Isabella Lövin

Författare av boken Tyst hav – Jakten på den sista matfisk (2007), EU-parlamentariker för Miljöpartiet de Gröna sedan 2009, medlem i EU-parlamentets fiskeriutskott.

Foto: Beatrice Tigehielm

Isabella Lövin.